

SVEUČILIŠTE

Politika otvorene znanosti

Zagreb, 2025.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Ciljevi politike otvorene znanosti Sveučilišta.....	2
3. Mjere za ostvarivanje ciljeva politike otvorene znanosti na Sveučilištu	3
4. Praćenje provedbe i evaluacija	4

Na temelju članka 27. Statuta Sveučilišta VERN (u daljnjem tekstu: Sveučilište), a na osnovi odredbe članka 2. stavka 4. te članka 11. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/2022), Rektor Sveučilišta dana 28. siječnja 2025. donosi

Politiku otvorene znanosti

1. Uvod

Sveučilište donosi sveobuhvatnu Politiku otvorene znanosti koja predstavlja značajan korak prema povećanju transparentnosti, dostupnosti i društvenog utjecaja znanstvenih istraživanja. Iako Sveučilište do sada nije imalo formaliziranu politiku otvorene znanosti, određena načela otvorenog pristupa već su bila prisutna u njegovu radu. Primjer toga znanstveni je časopis *Suvremene teme*, koji Sveučilište izdaje kao međunarodni i recenzirani časopis čiji su svi radovi besplatno dostupni online na hrvatskom i engleskom jeziku. Ovim časopisom Sveučilište već godinama aktivno doprinosi promicanju otvorenosti i dostupnosti znanstvene komunikacije u društvenim i humanističkim znanostima.

Ova politika izrađena je u skladu s ključnim nacionalnim i međunarodnim dokumentima koji definiraju suvremene standarde znanstvene djelatnosti te se oslanja na Politiku otvorene znanosti Europske unije, Hrvatsku deklaraciju o otvorenom pristupu iz 2012. godine, Nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske do 2030. (NN 13/2021), preporuke Europske komisije o pristupu znanstvenim informacijama i njihovom očuvanju (2012/417/EU), prijedlog Hrvatskog plana za otvorenu znanost Vijeća Inicijative za HR-OOZ od 24. travnja 2023., preporuku za otvorenu znanost UNESCO-a, odredbe Zakona o autorskom pravu i drugim srodnima pravima (NN 111/21), Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/2022) te primjere dobre prakse hrvatskih visokih učilišta, a usmjerena je na osiguravanje otvorenog pristupa istraživačkim rezultatima, podacima i obrazovnim sadržajima proizašlim iz djelatnosti Sveučilišta. Politika promovira transparentno dijeljenje metodologija i rezultata istraživanja, potiče FAIR načela upravljanja podacima te razvoj otvorene infrastrukture za znanstvene informacije, sve s ciljem jačanja međunarodne suradnje i doprinosa globalnoj znanstvenoj zajednici. Ova politika također se nadovezuje na strategiju Sveučilišta i njegovu misiju razvoja kompetencija stručnosti, poduzetništva i društvene odgovornosti.

Otvorena znanost predstavlja novo razumijevanje znanstvene djelatnosti koje podrazumijeva da je cijeli istraživački proces transparentan i otvoren za sudjelovanje, suradnju i doprinos svih zainteresiranih dionika. Prema UNESCO-ovoj definiciji, otvorena znanost je sveobuhvatan koncept koji kombinira različite pokrete i prakse s ciljem da znanstvena saznanja budu višejezična, otvoreno dostupna, pristupačna i ponovno uporabljiva za sve. Otvorena znanost potiče znanstvenu suradnju i dijeljenje informacija na dobrobit znanosti i društva te otvara

processe stvaranja, vrednovanja i dijeljenja znanstvenih saznanja s društvenim akterima izvan tradicionalne znanstvene zajednice.

Otvorena znanost temelji se na četirima ključnim stupovima: otvorenom znanstvenom znanju (znanstvene publikacije, istraživački podaci, otvoreni obrazovni resursi, softveri otvorenog koda i oprema), otvorenoj infrastrukturi znanosti, otvorenosti prema angažmanu društvenih aktera te otvorenom dijalogu s drugim sustavima znanja. U kontekstu Sveučilišta, otvorena znanost uključuje sljedeće dionike: zaposlenike iz akademskog djelokruga, odnosno zaposlenike u nastavnim, znanstveno-nastavnim i suradničkim izborima; vanjske suradnike u naslovnim izborima; zaposlenike u poslovnom djelokrugu koji su izravno povezani s provedbom mjera politike otvorene znanosti; studente svih studijskih programa te sudionike u aktivnostima građanske znanosti.

Sveučilište prepoznaje otvorenu znanost kao pokretača znanstvene izvrsnosti, inovacija i odgovornosti prema društvu te ovom politikom definira strateške smjernice i mehanizme za poticanje otvorenog i odgovornog znanstvenog rada.

2. Ciljevi politike otvorene znanosti Sveučilišta

Ova politika oslanja se na opće ciljeve Politike otvorene znanosti Europske unije, a ujedno utvrđuje i specifične ostvarive ciljeve tranzicijskog karaktera koje će Sveučilište tijekom provedbe revidirati.

1. Promicanje i osnaživanje primjene načela otvorene znanosti edukacijom i osposobljavanjem svih dionika znanstvenog procesa za rad u otvorenom pristupu te podizanje svijesti o važnosti primjene načela otvorenog pristupa.

Sveučilište ima za cilj kontinuirano razvijati i provoditi edukacijske aktivnosti namijenjene nastavnicima, suradnicima i studentima kako bi svi dionici stekli znanja i vještine potrebne za rad u skladu s načelima otvorene znanosti. To uključuje organizaciju radionica, seminara i savjetovanja o otvorenom pristupu, FAIR načelima, autorskim pravima, licenciranju i korištenju repozitorija. Poseban naglasak stavljat će se na podizanje svijesti o važnosti otvorene znanosti za razvoj znanstvene izvrsnosti, transparentnosti i društvene odgovornosti.

2. Osiguravanje infrastrukturne podrške kroz institucijski repozitorij i povezivanje s nacionalnom e-infrastrukturom te usklađivanje s FAIR načelima.

Sveučilište nastavit će održavati vlastiti digitalni repozitorij za pohranu i dijeljenje znanstvenih publikacija, studentskih radova, istraživačkih podataka i drugih relevantnih materijala u otvorenom pristupu te će povećati broj pohrana u otvorenom pristupu. Repozitorij je dio nacionalnog infrastrukturnog sustava (DABAR) i u potpunosti je usklađen s FAIR načelima, čime se omogućuju sigurna, dugoročna i interoperabilna pohrana i razmjena znanstvenih rezultata.

3. Praćenje provedbe politike otvorene znanosti redovitim izvještajima i evaluacija učinkovitosti mjera.

Sveučilište sustavno će pratiti provedbu politike otvorene znanosti putem godišnjih izvještaja o broju publikacija i podataka u otvorenom pristupu, broju provedenih edukacija i sudjelovanja u projektima otvorene znanosti te evaluirati učinkovitost poduzetih mjera. Na temelju prikupljenih podataka i povratnih informacija, politika se po potrebi revidira i unaprjeđuje kako bi se osigurala njezina relevantnost i učinkovitost.

4. Primjena ostalih principa otvorene znanosti, uključujući uključivanje javnosti u istraživački proces (građanska znanost), planiranje i korištenje zajedničkih otvorenih istraživačkih infrastruktura te sudjelovanje u aktivnostima nacionalnih i međunarodnih tijela vezanih uz otvorenu znanost.

Sveučilište poticat će uključivanje građana, poslovnog sektora i šire zajednice u znanstvene i obrazovne aktivnosti kroz projekte građanske znanosti, javne radionice i otvorene edukacije te aktivno sudjelovati u razvoju i korištenju zajedničkih otvorenih istraživačkih infrastruktura, uključivati se u nacionalne i međunarodne inicijative, mreže i radne skupine koje promiču otvorenu znanost.

5. Sustavno praćenje politika i strategija vezanih uz otvorenu znanost na nacionalnoj i europskoj razini te pravovremeno usklađivanje vlastite politike s mogućim izmjenama.

Sveučilište će pratiti razvoj zakonodavnog i strateškog okvira otvorene znanosti u Hrvatskoj i Europskoj uniji te osiguravati pravovremeno usklađivanje vlastite politike s novim nacionalnim i europskim smjernicama, standardima i propisima. Time se jamči trajna relevantnost i usklađenost politike Sveučilišta s najboljom europskom praksom.

3. Mjere za ostvarivanje ciljeva politike otvorene znanosti na Sveučilištu

U cilju stvaranja otvorene, uključive i odgovorne akademske zajednice, Sveučilište utvrđuje sljedeće mjere koje su obvezujuće za sve dionike znanstvene i nastavne djelatnosti:

1. Obvezna pohrana svih znanstvenih i stručnih radova, studentskih završnih i diplomskih radova, istraživačkih podataka, obrazovnih materijala financiranih javnim sredstvima i ostalih relevantnih rezultata u digitalni repozitorij Sveučilišta (repozitorij.vern.hr) u otvorenom pristupu, odnosno u nacionalne repozitorije (DABAR, HRČAK, CroRIS) najkasnije u trenutku objavljivanja ili završetka rada.
2. U svrhu poticanja stvaranja svijesti o važnosti otvorene znanosti tijekom studiranja, kontinuirano osvještavanje studenata prijediplomskih i diplomskih studija o važnosti

potpisivanja izjave o dozvoli objavljivanja završnog ili diplomskog rada u otvorenom pristupu Repozitorija Sveučilišta uz preporuku omogućavanja korištenje radova pod jednom od Creative Commons licencija (preporučljivo CC BY licencija).

3. Nužnost redovitog ažuriranja bibliografskih podataka zaposlenika i suradnika u CroRIS-u, uključujući poveznice na izvorne dokumente gdje god je to moguće. U svim publikacijama, radovima i podacima obvezno je jasno navesti pridruživanje Sveučilištu.

4. Za sve publikacije i rezultate istraživanja financiranih javnim sredstvima obavezno je odabrati i primijeniti odgovarajuću Creative Commons licenciju, s naglaskom na što manje restriktivne verzije (preporučuje se CC BY), te zadržati autorska prava u mjeri koja omogućuje otvoreni pristup i ponovnu upotrebu.

5. Za svaki istraživački projekt financiran javnim sredstvima obvezno je izraditi i održavati Plan upravljanja istraživačkim podacima prije početka istraživanja, a podaci se moraju pohraniti u pouzdane repozitorije.

6. Poticanje upravljanja istraživačkim softverom, uključujući pohranu, dokumentiranje i distribuciju kôda financiranog javnim sredstvima pod otvorenim licencijama, kao i njegovo ponovno korištenje i citiranje kao ravnopravnog istraživačkog rezultata.

7. Sudjelovanje u edukacijama, radionicama i seminarima o otvorenoj znanosti, autorskim pravima, licenciranju, upravljanju podacima i korištenju repozitorija, koje će Sveučilište organizirati.

8. Kad god je to moguće, aktivno sudjelovanje u nacionalnim i međunarodnim inicijativama, projektima i partnerstvima u području otvorene znanosti.

9. U svim projektima, gdje je to moguće, obvezno je uključivanje javnosti, poslovnog sektora i drugih dionika u aktivnosti građanske znanosti i otvorene suradnje.

10. Praćenje provedbe politike otvorene znanosti godišnjim izvještajima, evaluacijama i revizijama te javno objavljivanje rezultata provedbe.

11. Ovisno o rezultatima, Sveučilište razmotrit će uključivanje kriterija otvorene znanosti (otvoreni pristup, dijeljenje podataka, izrada OER-a) u sustave vrednovanja i napredovanja nastavnika kao dodatni kriteriji prilikom izbora na slobodna radna mjesta ili naslovne izbore vanjskih suradnika.

4. Praćenje provedbe i evaluacija

Sveučilište uspostaviti će sustav za praćenje provedbe politike otvorene znanosti, uključujući godišnje izvještaje o broju otvorenih publikacija i podataka, broju edukacija te sudjelovanju u projektima otvorene znanosti i edukacijama. Sveučilište će po potrebi revidirati ovu politiku

kako bi osiguralo usklađenost s nacionalnim i međunarodnim zahtjevima i zakonodavstvom te razvojem najboljih praksi.

Sveučilište ovom politikom potvrđuje svoju predanost načelima otvorene znanosti čiji primjer je časopis *Suvremene teme* koji Sveučilište izdaje u potpunosti besplatno i otvoreno, s posebnim fokusom na interdisciplinarnost u područjima digitalnih tehnologija, medijskih studija i poduzetništva, istovremeno promičući vidljivost. Ovime se Sveučilište obvezuje kontinuirano osiguravati uvjete za učinkovitu provedbu i drugih ciljeva politike otvorene znanosti transparentnim dijeljenjem znanstvenih rezultata, promicanje FAIR načela i uključivanje javnosti u istraživačke procese.

REKTOR:

prof. dr. sc. Vlatko Cvrtila

KLASA: 602-04/25-51/01

URBROJ: 251-717-01/25-222

Zagreb, 28. siječnja 2025.